

Eten wat de Noordzee geeft

Bij de visserij op tong en schol worden onbedoeld veel andere vissoorten gevangen.

Per jaar wordt er op de Noordzee zo'n 70.000 ton vis overboord gezet. Het overgrote deel van deze discards is ondermaats. Deze schatting betreft alleen vis. Bijvangst van zeesterren, krabben en andere bodemdieren is niet meegenomen. De Good Fish Foundation is een campagne gestart om deze bijvangst duurzaam te gebruiken.

De Nederlandse kottervloot vist vooral op tong of schol. Bij het vissen op deze soorten komen er echter meer dan 30 andere vissoorten in de netten terecht. Deze bijvangst kan gewenst of ongewenst zijn. Soorten met een hoge marktwaarde, bijvoorbeeld tarbot of griet, zijn bijvoorbeeld gewenst. Ondermaatse vangst, vis waar geen quotum voor is, of soorten met een lage marktwaarde, zijn ongewenst. De

TEKST

Maud Veraar, Good Fish Foundation

FOTOGRAFIE

Janny Bosman, Riekilt Hakvoort en Good Fish Foundation

ongewenste bijvangst wordt na het sorteren van de vangst als discards overboord gezet. Het grootste deel van deze discards overleeft dit niet. Het sterftepercentage van teruggegooid vis varieert tussen de 17 en 85 procent.

Grote verschillen

De hoeveelheid bijvangst verschilt enorm per visserijtype. Het vissen op pelagische ▶

De zeebaars dreigt het slachtoffer te worden van onbedoelde bijvangst.

vissoorten zoals makreel, kan zo goed als bijvangstvrij zijn. De Nederlandse bodemvisserij heeft echter een van de hoogste bijvangstpercentages van Europa. Dit hangt samen met de specialisatie in tong- en garnalenvisserij, visserijen die relatief veel bijvangsten kennen. De tongvisserij richt zich voornamelijk op sliptong, in feite kleine onvolwassen tong. Omdat tong ook nog eens een vrij slanke platvis is, worden sleepnetten met een kleine maaswijdte gebruikt. Hierdoor is er relatief veel bijvangst van 'bredere' platvissoorten zoals schar en schol die hierdoor al op erg jonge leeftijd in de netten blijven hangen. Daarnaast worden met deze vorm van visserij ook volwassen vissen van diverse andere soorten gevangen.

Selectiever

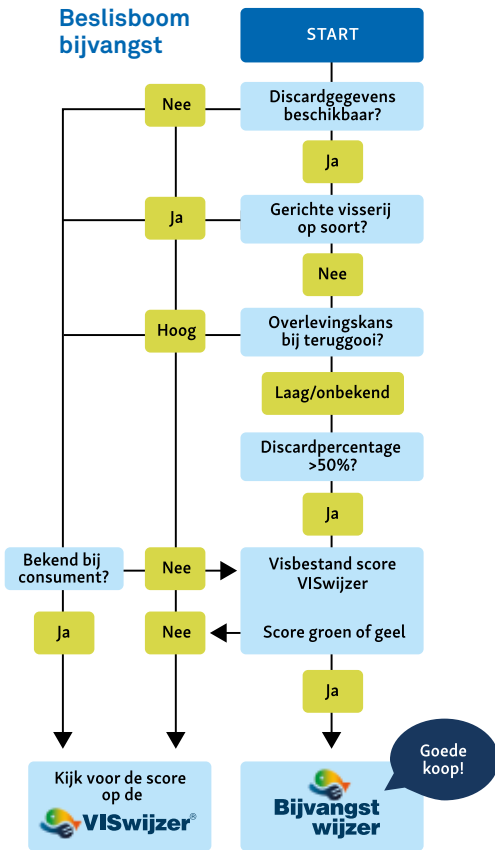
Het bijvangstprobleem kan op verschillende manieren worden aangepakt. De meest voor de hand liggende oplossing is het aanpassen van het vistuig. Door het gebruik van ontsnappingspanelen of netten met grotere mazen, kunnen vissers selectiever vissen. Ook het mijden van gebieden waar de kans op ongewenste bijvangst relatief hoog is, kan helpen. Vissers vangen

overigens zelf ook het liefst geen ongewenste bijvangst want het verwerken hiervan kost veel extra tijd. De afgelopen decennia hebben vissers al veel verbeteringen doorgevoerd waardoor ze selectiever kunnen vissen en het aandeel bijvangst is afgenomen.

Aanlandplicht

Ondanks dat vissers selectiever zijn gaan vissen, is bijvangst in Europese visserijen nog steeds een probleem. Gelukkig valt er nog veel te verbeteren. Eén van de middelen om vissers te bewegen om nog selectiever te vissen is de zogenaemde aanlandplicht, het verplicht aanlanden van ongewenste bijvangst. Deze Europese maatregel legt de rekening van bijvangst neer bij de visser. Dit moet de sector stimuleren tot innovatie en gedragsverandering waardoor er op den duur selectiever gaat worden gevestigd. De maatregel komt voort uit de herziening van het Gemeenschappelijk Visserijbeleid in 2013 en wordt stapsgewijs ingevoerd. Zo moet vanaf januari 2016 de ondermaatse tong in de gerichte tongvisserij aan land worden gebracht. Elk jaar komen er meer soorten onder de aanlandplicht, totdat de maatregel

Beslisboom bijvangst

Bijvangstwijzer

De VISwijzer beoordeelt visserijen op de status van het visbestand, de effecten van de visserij op het ecosysteem en het beheer van de visserij. Voor onderbenutte- en bijvangstvis, zoals de schar, is een aangepaste beoordelingsmethode ontwikkeld. Er wordt onderscheid gemaakt tussen gewenste en ongewenste bijvangstsoorten. Wanneer vangstgegevens aantonen dat meer dan vijftig procent van de vangst van de soort wordt 'gediscard', ofwel overboord gegooit, spreken we van een onderbenutte bijvangstvissoort. Wanneer het visbestand van de onderbenutte bijvangst soort niet overbevestigd wordt (de VISwijzer-deelscore voor het visbestand is oranje of groen) en er geen andere gerichte visserij op de soort is, wordt de impact op het ecosysteem niet meegenomen in

de nieuwe beoordeling. De redenatie hierachter is dat de impact op het ecosysteem al wordt beoordeeld bij het vissen op de doelsoort(en) en niet toeneemt wanneer de onderbenutte soorten, die sowieso worden gevangen, worden meegenomen in plaats van teruggegooid. Wijzigt er iets in de omstandigheden, bijvoorbeeld wanneer er toch gericht op een bepaalde bijvangstsoort wordt gevist, dan wordt de beoordeling opnieuw uitgevoerd. Bijvangst die nu al grotendeels wordt aangeland (gewenste bijvangst) zoals tarbot en griet, wordt via de reguliere VISwijzer-methode beoordeeld.

in 2019 volledig is ingevoerd.

Alle aangelande vis wordt afgetrokken van het vangstquotum. De maatregel geldt niet voor soorten waarvoor geen vangstbeperking geldt, zoals poon, mul of schar. Ook soorten die op de verboden soortenlijsten staan, zoals bepaalde soorten beschermde haaien, moeten worden teruggezet. De ondermaatse bijvangst die aangevoerd moet gaan worden hoeft niet te worden vernietigd. Deze vis mag niet voor directe menselijke consumptie worden gebruikt maar mag wel worden verwerkt in veevoer, voedingssupplementen, farmaceutica en visolie.

Faliekant tegen

De vissers zijn faliekant tegen een aanlandplicht. Het sorteren en aan boord houden van de bijgevangen vis kost namelijk tijd en geld. Visserijvertegenwoordigers en de vissers-actiegroep EMK trachten via lobbywerk en de media om de aanlandplicht uit te stellen dan wel af te stellen.

Vissers zijn van mening dat discards nuttig zijn voor het ecosysteem van de Noordzee. Er zijn inderdaad vogelsoorten die van de teruggegooid vis profiteren (zilvermeeuwen, Jan van Genten en stormvogels) maar die populaties zullen niet instorten wanneer er minder discards zijn. Waarom is de aanlandplicht dan belangrijk? Niet zozeer dat de onder druk staande vispopulaties zich meteen herstellen. Wel omdat het verspillen van een groot deel van de vangst ethisch niet is te rechtvaardigen. Op de langere termijn zal de vermindering van bijvangst de visserijsector daarnaast economische voordelen opleveren door toename van de visbestanden. Bovendien neemt de betrouwbaarheid van de vangstgegevens toe, waardoor er preciezere vangstquota kunnen worden bepaald. Selectiever vissen helpt verder de bescherming van kwetsbare soorten die ernstig overbevist zijn. Een goed voorbeeld hiervan is de zeebaars, de sterk afnemende bestanden van deze vis zijn het gevolg van bijvangst in andere visserijen.

Beter verdienmodel

De huidige beroepsvisserij is gericht op doelsoorten, voorbeelden hiervan zijn tongvisserij en scholvisserij. Maar iedere vorm van bodemvisserij is eigenlijk per definitie een gemengde visserij. Wanneer de visserij als zodanig wordt erkend en er meer waardering ontstaat voor minder bekende vissoorten als schar, wijting en grauwe poon, hoeft er minder gericht op te worden gevist. Hierdoor kan het verdien-

model van de Noordzeevisser er op termijn anders uit gaan zien. Met grotere mazen wordt minder ondermaatse vis gevangen en de minder bekende 'bijvangst' soorten krijgen een fatsoenlijk prijs op de afslag.

Bijvangstcampagne

De supermarktketens PLUS, Dekamarkt en Landmarkt committeerden zich in mei 2017 aan de bijvangstcampagne van Good Fish Foundation. Onder het motto 'Eten wat de Noordzee ons geeft' zijn ze gestart met de verkoop en promotie van onbekendere Noordzeevis zoals schar, grauwe poon, schelvis en wijting.

Bij de ontwikkeling van de campagne voor de bijvangstwijzer is de Good Fish Foundation ondersteund door het Ministerie van Economische Zaken. De komende tijd gaat Good Fish Foundation aan de slag met de restaurants. Daar zijn

allerlei mogelijkheden om de bekendheid van Noordzeevissoorten op een hoger plan te krijgen. Bij blindproeverijen bleek een aanzienlijk deel van de proevers moeite te hebben om tong van schar te kunnen te onderscheiden. Wordt een schar à la meunière het nieuwe topgerecht?

Een voorbeeld van vissoorten die worden teruggegooid maar zeer geschikt zijn als consumptievvis.

Kijk voor recepten op www.bijvangstwijzer.nl.

Het team van de Good Fish Foundation draagt de bijvangstwijzer met enthousiasme uit.